

Kadumise laps

eht hirmus on elava
Sumala kätte langeda.

• • •

Rahw Harbingtoni elu ja hirmus luum.

• • •

Tallinnas, 1913.

Joh. Felsbergi ja A. Tetermanni trükk.

Kadumise laps

ehk hirmus on elawa
Jumala kätte langeda.

• • •

Rahw Harbingtoni elu ja hirmus surm.

• • •

Rootsikeelest Eesti keelde ümber pannud J. E.

Tallinnas, 1913.

Joh. Felsbergi ja A. Tetermanni trükk.

Gestõne.

See sündinud lugu, mis siin lugejate silmade ette saab pandud, on üks neist kõige liigutawamatest sündmustest, mis keegi, kes seda tõrd kuulnud, ehk weel wähem, kui ta seda ise on lugenud, iialgi ei wõi ära unustada. Raamatule on Jesuse oma sõna, mis ta Juuda Iskaarioti kohta, Joann. Ev. 17 p. 12 s., ütleb: „Radumise laps“, nimeks pandud, et see wäga sünnis selle asja kohta on. — Siin annab see mees, kes omas noores põlwes tõsine Jesuse jünger ja järalkäija oli, — aga kes pärast kuradi kuusatusi, maailma lustisi ja oma lihahimusi täites, hirmsaste langes ja igaweste hukka läks, — meile manitsewat eeskuju, kust meie põrgu, see on, igawese hukatuse teesid wõime tundma õppida, et nende eest hoida wõiksime. Selle läbi tahab Issand meid õpetada meie hingewaenlast, kuradit tundma, kes ümber käib kui mõiraja lõukoer, ja otsib, keda ta wõiks ära neelda. Siin saab meile näidatud, et ükski langemise sügawus esmalt nii hirmus ega kole ei näita olewat, et ka kõige usklikumad ja wagamad ristiinimesed omas elus ei wõiks langeda. Ja wiimaks näeme weel, kui hirmus nende langenud hingede wiimne ots

on, kes oma südamed Issanda armu vastu on kõwaks teinud; kudas nad hirmsal wiisil hinge heidawad ja awalikult oma hukatusest ja pörgu sügawusest räägiwad, aga ei wõi enam pöördä, sest et nende südamed kõwaks ja patustpöörmine hiljaks on jäenud.

Selle sündinud loo tõendusüks, millest siin raamatus saab räägitud, on ka kohad, aastad ja päewad ülespandud, kus ja mil ajal see „kadumise laps“ on elanud.

Olgu see hirmus sündinud lugu noore rahwale, iseäranis lastele, kes noorelt wanematest mahajäenud, kui nende wanemad surnud, ehk et nad muul wiisil neist peawad lahkuma, kas tooli, teenistusesse ehk muud wiisi laia maailma minema, et õpiksid Issanda kutsmist ja armu nõu iga eksinud hinge vastu tundma; — aga ka tema piha wiha nende vastu, kes tema armu põlgawad ja oma südamed kõwaks teewad.

Wiisil: Kes tahab tdest armastada.

Miks lähed julgest põrgu poole
Oh patulaps! nii meelega?
Eks Jesu kuts' mist sina kuule,
Eks taewariigist hooli sai?
Oh häda! kust siis armu saad
Kui üksford hambaid kiristad?!

Jehowa püha nime pruugid
Sa kurjast iga sõnaga;
Sa pühast kirjast palju räägid
Ja salgad kirja eluga.
Teed pattu nõnda julgest' weel,
Kui 'poleks Jumal ülewel.

Kui mitu ford sa annad ise
Oh häbi, ennast kuradil!
Kes loeb sinu wandumisi?
Su suus on järgest' wale keel!
Sa salgad ära Jumalat
Weel täna, kui sa maksu saad.

Oh patune! mis tahad sina
Siis wiimsel päewal wastata?
Oh! kuhu tahad waene minna,
Kui kõik saab ärapõlema?
Mis ütleb sinu süda sees,
Kui põled tuleleekides?!

Su Jesus on su pärast nutnud,
Küll palunud ja walwanud;
Ta on sind patu mudast tõstnud,
Su hirmust wõlgu tasunud,
Ja seda armu Issandat
Sa nõnda meelel teutad!

Su oma hinge õnne pärast
Weel lange täna põlwili
Ta jalge ette, nuta ärdast,
Ja palu abi hingele.
Oh! alanda end waene põrm, —
Kes teab, kui ligi sinu surm.

E. P. R.

Ralhw Harbington, kes suuremast soost ja rikka wabrikandi poeg, oli sündinud 15. aprillil aastal 1755. Tema wanemad elasid wad Inglismaa lõunapoolseis jaus, Berkliis, Bristali linna ligi. Nad oliwad wagad ja jumalakartlikud inimesed ja püüdiswad ta poja südamesse juba noorelt igawese elu seemet, see on, Jumala sõna külwata. Kurja ja üleannetuma laste seltsi, kes sõimasidwad, wandusidwad, ja üksteist kiwidega loopisidwad, ei lastnud nad teda ialgi. Kui ta kuhugile tahtis minna, siis sündis see ikka isa, ema ehk kellegi ustawa inimese seltsis. Kõik, mis ta nägi, ehk teada tahtis, seletati temale ikka nõnda ära, et ta sest kasu ja rõemu sai.

Seitsmendama aastani oli ema ise temale koolmeistris. Ta õpetas teda noorelt lugema ja seletas iga tükki, mis läbi sai loetud, lühidalt, aga targaste ära, iseäranis meie Issanda Jesuse elu ja surma, mis läbi Ralhw waga ja jumalakartliku elu hakkas armastama. Rahesamal aastal, kui wanemad nägidwad, et Ralhwil suur himu oli õpida ja et temal ka rohked waimu annid oli-

wad, wõtswad nõu temale koolmeistrit wõtta. Sels leidswad nemad Okswordi suurest koolist ühe noore mehe, nimega Johanson, kes waga ja mõistlik mees oli. Selle waga ja uskliku koolmeistri hoole all kaswas Ralhw päew päewalt, niihästi ihuliku kui waimuliku tarkuse poolest ikka kangemaks, nõnda et Jumalal ja inimestel temast hea meel oli. Oma wäljaspidise elu poolest oli ta kasin ja wiisipäraline ilmasüüta lapsuke; — olgu siis, et Udama pärispatust ütski, ja nõnda ka tema mitte lahti ei olnud. Kui ta wahest kudagi wiisi eksis, siis ruttas ta kohe kahetsedes oma taewa Isa käest andeks paluma. Ta südametunnistus oli lahtine ja õrn ja kartis alati tema haawamise eest. Püha kirja juhutamise järele maalis ta tulewaid asju, nii kui taewast ja pörgut j.n.e., aga iseäranis taewast kõige ilusamal wiisil enesele ette.

Nüüd tahame üht Ralhwi nägemist tähele panna, millest meie just nimetamata mööda ei taha minna. See sündis tema 10-mal sündimise päewal, kui wanemad wäikest söömaaega oliwad walmistanud ja mõne tuntud sõbraga poja sündimise päewa pühitseda tahtsiwad. Nimetatud päewal, pärast lõunat, tundis Ralhw imelikku ihaldust ühte tuntud, armsasse orgu minna, kus ta üksi olles, oma Jumalat kiita ja tänada ütles tahtwat. Armsa wanemate lubaga läks ta teele. See peal saiwad tema mõtted otsegu suurendatud ja ta ütles paradüüsi kõige au ja iluga enese

ees nägewat. Ta ütles: „Ruhu poole ma ilal filmi pööran, seal näen ma hoopis teist loodust ja ilu kui enne.“ Weel edasi astudes tuli ta ühe wäikese mäekingu peale, mille all wäikene jõgi oma laeneid edasi kohistas. Jõe kaldal nägi ta palju lapsi mängiwat ja kuulis neid nii ilusat laulu laulwat, mille sarnast ta enne ei olnud kuulnud. Kui ta weel edasi läks, tuli temale üks laps wastu ja teretas teda wäga lahkest, nõnda: „Tere tulemast armas Ralhw! Meie oleme juba ammu sind ootanud, tule nüüd, et ühes seltsis wõime Jumalat kiita ja tänada. Mina olen sinu kaitseja ingel, kes sind alati hoiab ja kaitseb, nii kaua, kui sa aga Jumala lapses tahad jäeda. Mina olen ka see, kes sulle himu tegi, et sa täna seia pidid tulema ja oma 10-nemat sündimise päewa siin pühitsema. Oh armas Ralhw! jae ikka Jumala lapses ja käi oma Lunastaja Jesuse jälgedes, siis tahab ta sind kõige kurja ja kahju eest hoida ja wiimaks siit hädaorust enese juurde taewa wõtta. Seal ei saa meid ükski enam lahutama, waid saame igaweste jäema. Tule nüüd ja wõta ka meie laulust osa!“

Kui Ralhw nende juurde tuli, hakkaswad nad kohe laulma, ja nii wäga ilusaste, et ühegi julg seda ei mõista kirjeldada. Seda laulu kuuldes minestas Ralhw ära ja langes kui rammutu maapeale maha, sest ta surelik ihu oli liig nõrk taewaliku rõemu maitsema. — Nõnda oli Ralhwi nägemine.

Seda nägemist on mitu õpetatud meest katsunud seletada, aga ei ole oma arwamisega selgeks saanud. Meie aga ütleme Paulusega selle juurde, et Jumal rohkeste wõib teha kõik üle selle, mis meie palume ehk mõistame (Ewef. 3, 20). See on küll esmalt tõsi, aga juiski on see ka wäga wäärt ja tarwis tähelepanna, et üks ristiinimene, kellel Jumala sõna käes ja silma ees on, mitte niisuguste nägemiste peale ei toeta ega ennast nende külge ei seu, waid et ta aga ainult selle sõna peale seisma jäeb, mis Jeesus iie ütleb: „Mina olen tee ja tõde ja elu, ja ükski ei saa Isa juurde muudu kui minu läbi“ (Joan. 14, 6).

Suure agarusega wõttis Ralhwo rohkeste kolm aastat Johansonit õpetusest osa ja kaswis päew päewalt kangemaks, ihu ja hinge poolest. Sügisel, aastal 1765, jättis truu koolmeister oma noore sõbra jumalaga ja läks ära. Tema asemele waliti üks noor kandidat, kes ka niisama ustaw ja truu mees oli kui Johanson. Seesinane mees, nimega Robertson, oli Ralhwole neli aastat koolmeistriks ja püüdis niihästi ilmalikus kui waimulikus asjus teda truuwiste õpetada. Aastal 1770, 15. aprillil, mis tema 15-nes sündimise päew oli, wõeti teda esimest korda Issanda õhtusöömaajale. Nimetatud päew, kus ta Kristuse wereõiguse kuuega ehitud ja Kolmainu Jumalaga ühendatud, altari ees seisis, ja „kus homiku tähed tema pärast hõiskastiwad

ja Jumala lapsed rõdemuga karjustiwad,“ oli temal üks iseäranis õnnistuse päew, sest et Issand sell päewal rohkeste oma Waimu temale oli annud.

Järgmisel aastal jäi ta külmatõbeesse haigeks, nõnda et arstid suure julgusega tõendasiwad, et Ralhw oma 16-nemat sündimise päewa mitte enam näha ei saa. Ralhw oli sellega rahul ja ütles: Jumal teab ise, mis mulle heaks tuleb.“ Kui haigus ikka raskemaks läks ja sõbrad, kes teda waatama oliwad tulnud, tema lahkumist ootasiwad, hakkas ta kangeste Jumalat paluma, et ta tema elupäiwi wõtaks pikendada. — mis ka tema palwe järele sündis. Aga imelik küll, et see just sell päewal sündis, mill ta 16-ne aasta eest ilmale oli sündinud ja — 16-ne aasta pärast jälle igawese aja sisse pidi minema! — Warsti pärast, kui ta palwet oli lõpetanud, uinus ta rahuliste magama ja nägi järgmise unenäu: Ta tundis ennast otsekui walgufiirusel maast ülesse tõuswat ja ühe wäga ilusa lossi poole wiidawat, mille müürid õnnistus, ja mille wärawad kiitus oliwad“ (Jes. 60, 18), ja mille ilu ega kenadust ükski sulg ei oska kirjeldada. Suure wärawa peale oliwad need sõnad kirjutatud: „Õhtegi, mis ära keelatud on, ei pea seie sisse saama!“ (Jlm. 21, 27). Seal oliwad wärawad, niihästi kui müürid selgest kullast ja mis palju selgemat walgust andsiwad kui päike. Lossi pikkus ja laius oliwad ta arwates ilm ära-

mõetmata. Seal olivad inglid ja tuhatford tuhanded õndsad hinged, kes rõemu hõiskamise ja wõidu lauludega oma Jumalat kiitsiwad ja temale au andsiwad. Kui ta ümberwaatas, nägi ta ka oma kaitsejat ingelt, kes wärawa üle seisis ja tema wastu ütles: „Oh Ralhwi! mikspärast oled sa enesele maa peal elupikendamist palunud? Kui sa oleksid Jumala tahtmisega rahul olnud, siis oleksid sa õndsaste oma elutorra lõpetanud ja oleksid juba täna siit suurest wärawast sisse saanud tulla; nüüd on küll Jumal su palwet täitnud, aga wõib ka olla, et sa omale hukatuses elad; sest nüüd tulewad sulle raske hädad, waewad ja kiusatused ja häda sulle, kui sa ennast õigelt teelt efsitada lased, siis jäed sa igaweste „kadumise lapses“ ja ei saa iial ega iial enam siit wärawast sisse tulla!“ — Selle peale ärkas ta üles.

Siitsaadik oleme nüüd Ralhwi esimest eluaastaid tähele pannud ja näeme, et ta tõeste Jesuse jünger ja järeleäija on olnud, — aga nüüd hakkab temal koguni üks teine elujärg, kus Jumala Waim küll weel kangeste tema kallal tööd teeb, aga ta ei lase ennast mitte enam noomida, waid põgeneb eest ära ja teeb oma südame kowaks. Nii kaua kui Robertson weel temale koolmeistriks oli ja teda Jumala sõnaga manitses ja juhatas, sõdis ta kangeste kõige kiusatuse wastu ja ei annud neile sugugi maad.

Pärast seda jättis ka Robertson oma õp-

pijaga jumalaga ja läks ära. Nüüd oli wamenematel nõupidamist ja muret, kust pojale jälle koolmeistert wõtta; aga nii ustawad ja truui meest, kui need kaks esimest oliwad olnud, teadsiwad nad küll, et ei wõinud enam saada, Onneks ööldud, aga wiletsuseks antud, oli nende lähedal üks mees, nimega Prongman, uut kooli asutanud, kus ta ka ise koolmeistriks oli. Sinna paniwad nad ka oma poja. Aga, oh haledust! selle sammuga, mis Ralhw nüüd astus, tegi ka kurat põrgu wärawad pärani lahti, teda wastuwõtma. Sest Prongman, kes nagu öeldud, seal koolmeister oli, oli üks täieste salalik ja kurati teener. Ta oli hirmus kawal ja mõistis ennast iga inimesega nii sõbraks teha, et kellega ta kord oli juttu ajanud, see uskus teda kohe, kui kõigeparemat sõpra; sest ta oskas, nii kui arwas tarwis olewat, iga seisuse järele ennast wälja näidata. Oli ta Jumala laste seltsis, siis pidas ta ennast kui tõsine Jesuse jünger ja järeleäia; aga oli ta jälle oma seltsi hullas, see on: joodikute, prassijate ja kaardimängijate seas, siis oli ta seal nende peamees ja juhataja, ja mida enam teised teda tema osawuse ja tarkuse pärast kiitsiwad, seda rõemsamaks ta jäi, sest ta oli, lühidalt öelda, täis salalik ja kõige kurjem Jumala riigi waenlane, kes oma põrgu kooli läbi mitu waga lapsukest Jumalast ära lahutas ja kurati kurku juhatas. Oleksiwad Ralhwi wa-

nemad Prongmanni tunnud, siis ei oleks nad oma poega koguni tema kooli saatnud; sest iga inimene, kes weel täieste kurati küüsis ei ole, wõib jo selgeste näha ja tunda et Prongman mitte laste koolmeister, waid saatana apostel oli, et ta nii suure hoole ja agarusega, kui aga iial wõimalik, ilmasüüta lapsi püüdis Jumala armust äraeksitada ja igawese tulesse, kurati kätte saata.

Esimeseks katses, kui ta Ralhwi waga elu oli tundma saanud (mis tal hästi korda läks), püüdis ta Ralhwi enese sarnatses teha. Just kui wana maailma würst ise, kes selgeste teab, et iga kord mitte oma päris näu all ei wõi saagi peale wälja minna, tuli ta Ralhwi juure ja hakkas armulise healega kõnelema: „Minu armas laps! ma armastan sind wäga, jah, palju enam, kui sa ise seda wõid arwata; ma tahan sind, kui sa mo wastu sõnakuulelik oled, ja teed, mis ma käsin, sind suureks ja õnnelikuks meheks teha. Mina tunnen maailma ja maailma inimesi põhjani läbi ja tahan ka sind sedasama õpetada. Sinu endised koolmeisterid, ehk nad küll muidu usklikud ja auwäärt mehed oliwad, ei rääkinud sest sõnagi, mis kõige enam maapealses elus tarwis läheb. Sinu wanemad on jumalakartlikud inimesed; — noh, muidugi teada, seda peame ka meie, niihästi mina kui sina olema, sest muidu ei wõi meie mitte õnnelikud olla, — ei siin ajalikul, ega seal igaweste ammugi mitte, aga

fiiski on meil weel midagi tähele panna, mis meid täieste õnnelikuks teeb, see on, et meie oma jumalakartust ja wagadust mitte teistele pahanduseks ei pruugi, waid nõnda, kudas aeg ja seisus kannab. Sul, armas laps, on suured waimuannid ja neid tahan mina sulle kasuks, enesele waewaks wõttes, harida ja õitfema panna. Ra on sul ilus autundmine ja uhkus, tellest ükski haritud inimene ilma ei tohi olla; — aga seda kõik on tarwis laiendada, enne kui sind, nõnda kui enne ütlesin, suureks wõib nimetada. Sina oled walus õppima, pika oiuga ja uudishimuline, — ja see kõik on kiiduwäärt. — Wiimaks ütlen aga weel, et sa just oma õnneks minu juurde oled tulnud, kus sa head õpetust ja waimu harimist wõid saada, kui sa maailmas ilma wigata tahad elada ja mitte kui narr teistest teatud ja põlatud ei taha saada.“

Rui ta oma juttu oli lõpetanud, nägi ta, et Ralhw tema musta nägu, mis walge kätte all warjul oli, ometi tähelepannud oli. Rohe pööras ta jutu teisale ja lühas juurde, et lihalik inimene kõik ei wõi täita, mis kohus on j. n. e.

Estotfa sai Ralhw oma koolmeistri imeliku kõnete ja wahetliku elu pärast sagedaste kurwastatud, ja ei wõinud sellega koguni tokkuleppida. Kõik etteantud õppimisi õppis ta suure usinuse ja rõemuga; aga Prongmanni kahtlasi juttusi pani ta mõedu järele

tähele, ja mis wõeras, ega püha kirjaga kofku ei sündinud, lükkas ta enesest ära; sest ta südametunnistus oli weel walwas ja tunnistas tema sees, mis õige ehk kõwerite oli. Et Prongmanni majas küll awalikku ega suurt kurja ei tehtud, siiski nägi Ralhw palju, mis mitte ei wõinud heaks kiita ja mis ta hingele palju walu tegi: Palwetunda siin elades ei peetud; pühapäiwil loeti küll wähest jutlust ja söömalaua juures paniwad ka igamees käed risti, aga näitas kõik paljas wäljaspidine kombe olewat, mis läbi Ralhw selgeste nägi, et Jumalast siin suurt lugu ei peetud. Sellepärast läks Ralhw, nii pea, kui koolitunnid möödas oliwad, jälle oma wanemate juurde, oma meelt lahutama. Õnneks leidis ta seal kurjas majas omale üht ustawat kooliwenda, kellega ta sagedaste koos olles aega wiitis ja ühes Jumala sõna lugesiwad. Uga siiski, et Prongman tema südamesse kurja seemet oli külwanud, ei wõinud oras tõusmata jääda. Peale seda tuli kurat ka weel abiks. Ta äratas tema südames mitmesuguseid mõtteid, nõnda kui: „Mis Prongman mulle ütleb, ei wõi wale olla; sest kui ma austatud meheks tahan saada ja oma nime suureks teha, siis pean ma temale õigust andma ja omale õpetust wõtma.“ Ja nüüd hakkas ta suure isuga maailma ja inimeste tundmist õppima, — Waata, armas lugija, ehk kuuljal eks kurat ütle siin niisamuti, kui esimese ini-

mese wastu Cedenis: „Teie filmad saawad lahti, ja saate targaks kui Jumal.“

Ralhwi õppis nüüd ülemal nimetatud tundmist, aga selle õppimisega tõusis tema sees waimulik sõda; sest Jumala Waim, kes temast weel ei olnud ära taganenud, manitses teda kõwaste selle wastu panna, — aga ei aitanud enam! Aegamööda jäi temal waltwamine ja palumine wähemaks, ja süda jäi päew päewalt ifka tuimemaks ja külmemaks, ja seda suurt õnnistust ja rõemu, mis ta enne Issanda ligiolemises oli maitsenud ei tunnudki ta enam. Ta käis ka weel ajuti seal armsas orgus, kus ta kord taewalistega oma kümnet päewa oli pühitse-
nud, aga ei leidnud enam seal ühtegi rahu ega rõemu; sest ta oli oma südant kõwaks teinud. — Oh waene Ralhwi! juba oled sa liig sügawaste langenud; juba oled sa oma armsa sõbra, Jesusele, kes sind nii wäga armastas ja käte peal talutas, selga pööranud ja lapse õigusest ja paradiisist wäljaastunud.

Nii kaugetele oli Prongman Ralhwi juba saanud, aga weel ei olnud ta rahul, waid wõttis nõuks palju ilusama, aga ka palju tugewama wõrgu wäljamõelda. Oli ta selle nõuga walmis, siis lastis ta Ralhwi ühtlasti oma poja Jaaguga iga päew ühe tunni adwokadi õpetusest osa wõtta. Seda tegi ta selle mõttega, et Ralhwi terane waim ja oid oli ja lootis temast wiimaks ühe hea adwokadi saawat. Kui ta nägi, et Ralhwi sellega

nõus oli, kirjutas ta fohe tema wanematele sellepärast ja kiitis seda asja väga heaks. Wanemad, kes Prongmanni kawaluft ei tunnud, wõtsiwad tema soowimist tänuga wastu. Nüüd oli ta Ralhwi selle teele saanud, mis ta tahtis, aga ei jõudnud ifka weel nii palju edasi kui ta täieste tahtis, sellepärast wõttis ta nõuks nimetatud tunnil weel muid talitamisi ette wõtta, mõeldes: „Rui poiste aeg igawaks jäeb, ehk siis hakkawad ka wähehaawal kaarta mängima.“ Peale seda tegi ta suured wõeraspeud, kus ilma otsata palju poissa ja tüdrukuid kokku tuliwad, tantsuma ja muud rõemu pidama. Ralhw pani küll wastu ja tunnistas awalikult, et tantsimine ja kaardimängimine Jumala ees suur patt on. Seda tõendas Prongmann ka, aga lisas weel juurde: „Rui inimene seda oma kasuks ja teiste kasuks ei tee, siis ei wõi see mitte patt olla. Neid inimesi on küll palju“, ütles ta weel, „Kes ütlewad, et kaardimängimine, tantsimine ja kes teab, mis kõik weel peab patt olema, aga targemad inimesed tundwad juba ise, kus sünnis ja kus mitte ei sünni rõemus olla. — Hoidke aga, armsad lapsed, et selle läbi omale kasu ei püüa, ega teistele kahju ei tee, siis wõite mõlemist osa wõtta.“ — Ifka läks hukatuse tee kindlamaks ja Ralhwi jalad tugewamaks seal peal käies ja astus jõudsa sammudega põrgu poole. Ta käis küll wahest weel oma wanemaid waa-
tamas, ja seltsis ka oma truu sõbradega, aga

aeg ajalt jäi see ikka vähemaks kuni wiimaks enam nendega sugugi ei tahtnud tege- mist teha. Prongman ootas rõemuga ja piki- filmi, millal ta oma külwist leigata pidi saa- ma ja tahtis juba oma tööd kroonima hakata, kui mitte Ralhw seda ei oleks ära seganud. Ta tunnistas Ralhwile, et kõik tõendusel, mis pühas kirjas Jumalast ja kuratist, tae- wast ja pörgust ja inimese suremata hinge elust räägitakse, mnud ei ole, kui wanad en- nemuistsed jutud, mis inimesed oma ruma- luse pärast uskuda. (Sedawiisi räägitakse meie päwil juba rohkem.) Ralhw hakkas seda kõ- net kuuldes wärisema ja tuletas oma endist rahu ja rõemu, mis tal wanemate majas oli olnud, jälle meele, aga see ei kestnud kuigi kauaks, sest Prongman kallus, seda märga- tes, natuke teelt kõrwale ja hakkas räägitud kõnet seletama, mis läbi Ralhw jälle uueste jahutatud sai. Poolteist aastat läksiwad mööda, kuna wanemad midagi kurja Prongmannist ega oma pojast ei teaduud mõelda. Aga ae- gamööda hakkasiwad nemad ikka enam aru saama ja nägem, et kaardimängimine, natuke haawal wargus ja rahahimu rohkesti maad Ralhwi südames oliwad leidnud. Sellepä- rast pidi ka tema ustaw sõber temast taga- nema ja oma asju, nii kui: paberid, sulga ja raamatuid hoolega hoidma; muidu wa- rastas Ralhw neid kohe ära.

Ülestõusmise pühade ajal, aastal 1773, tuli Robertson, kes nüüd kaua aega Oks-

wordi linnas theologi abikoolmeister oli ol-
nud, (Kalthwi wanemaid) teretama. Süga-
waste liigutatud, aga siiski külmal kombel,
hakkas Kalthw oma endise koolmeisteri kaela
finni. Esimene asi, mis wanemad Robert-
sonile rääkiswad, oli kaebtus oma ärakadu-
nud poja üle ja palusiwad temalt head nõu,
kudas teda jälle õigele teele saata. Robert-
son andis nõu, teda mitte ühte tundi enam
Prongmanni kooli saata, waid kui tahawad
teda weel koolitada, siis saatku teda Oks-
wordi linna, kus ta paremat õpetust wõib
saada, kui Prongmanni juures, ja pealegi
lubas ta ise igal pool, kus abi tarwis läheb,
teda aidata, et ta jälle õigele teele wõiks
saada. Wanemad wõtsiwad tema nõu tä-
nuga wastu ja määrasiwad 19. Aprilli kuu
päewa ärareisimise päewaks; aga et päew
Kalthwi ärareisimist (15. Aprillil) Kalthwi
18-nes sünnipäew oli, tahtsiwad wanemad,
nii kui ennegi, wäikese söömaaja teha ja
mõne sõbraga sest osa wõtta, kus juures ka
Kalthw ise wäga liigutatud oli. Pärast lõu-
nat tuli tal jälle himu sinna armsa orgu
minna. Tee peal sinna minnes, kuulis ta
üht healt oma kõrwu kostwat ja temale ütle-
wat: „Siis mõtle nüüd, kust sa oled ära-
langenuid ja paranda meelt!“ (Jlm. 2, 5.)
Neist sõnadest sai ta südametunnistus liigu-
tatud ja jälle elule aratatud. Ta jäi seisma
ja mõtles kõige oma efsituse ja eluteelt kõr-
waleminemise peale ja ei julgenud oma silmt

taewa poole ülestõsta. Viimaks langes ta põlwili maha ja palus ära kadunud poja sõnadega: „Isa, ma olen pattu teinud taewa wastu ja sinu ees ja ei ole enam väärt, et mind su pojaks hüütakse!“ Uga anna mulle armust siiski weel andeks, sinu Poja Jeesuse Kristuse pärast! Loo mulle, Jumal, uut südant ja anna mulle oma Waimu, et ma oma kurja teed maha jätan ja ümberpööran! Oh armas Jeesus! waata minu wiletsuse ja häda peale ja peasta minu ära kadunud hinge jne.“ Rui ta jälle isa majasse tagasi tuli, langes ta teist korda põlwili maha ja palus Jumalat libedaste nuttes, et wane-
mad ja sõbrad temale kõik andeks annaksiwad, mis nad tema pärast on kannatada saanud ja et nad teda mitte kui kõlwatumad ära ei lükkaks, kui ta jälle Issanda armu läbi meelt saaks parandada. Peale seda tunnistas ta weel oma, kui ta Prongmanni kurjust awalikult üles, mis kõiki wärisema pani.

Teisel homikul jättis Ralhw oma wane-
mate maja, mida ta iial enam näha ei saanud, jumalaga ja läks teele. Wanemate manitsused, mis nad pojale tee peale kaasa andsiwad, tuliwad südamest ja läksiwad sü-
damesse; sest Ralhwil oli tõeste nõu oma meelt parandada ja uuesti Jumala lapseliks saada. See peal manitses Robertson teda mitme õpetuse kõnega ja seletas temale ära, kui hirmus see on, elawa Jumala kätte lan-

geda. Seda kõik kuulask Ralhw rahulikult pealt ja wõttis õpetust tänuga wastu, kuni nad wiimaks juttu ajades Okswordi linna oliwad jõudnud.

Okswordi linnas õppis noor Harbington (allpool tahame teda liianimega nimetada) suure usinusega edasi, et ta pea teiste ette jõudis, kuna tal siis aega oli, priitahlikult majal aega wiita. Uga oh waene Harbington! kui ta oleks oma waimu anded Issanda auks ja oma hinge kasuks tarwitanud, siis oleks ta õnnelik inimene olnud, aga seda ta ei teinud, waid heitis neid kallid pärlid sigade ette ärasõtguda; sest Prongmann olt tema südamesse põrgu seemet külwanud ja nüüd õitses see omal kombel ja kandis hukatuse wilja mitme wõrra. Esiteks hoidis ta kindlaste Robertsoni poole ja käis sagedaste tema juures aega wiitmas, aga aegamööda jäi see ifka arwemaks ja wiimaks ei tahtnud ta enam kordagi sinna minna, sest et ta uusi sõbru leidis, kellega ta wõis seltsida ja kes teda joomise ja praßimise läbi Robertsonist hoopis ära wõerutasiwad. Pärast hakkas Robertson teda waatamas käima, aga arwaste oli ta kodu, sest ta käis igapäew oma sõbradega wäljas ja elas niisugust hirmust metsalise elu, mis üle weri soontes ära tarretab, seda kuuldes. Niisuguse eluga lõpes ta raha suutumaks otša ja teada muidugi, siis hakkas ta warastama. Jah, Harbington oli siis juba niikaugel, et tal enam muud

mõtet ega nõudmist ei olnud, kuid, et ta aga raha saaks, et siis priitahtlikult prassimises ja lihahimude täitmises elada. Viimaks pidi Harbington ühe nuhtlusewäärt abielurikkumise ja ilmunud rahawarguse pärast Okswordist ärapõgenema. Sekš läks tal jälle hulk raha tarwis, aga kust wõtta, kuna tal mitte kopikast ei olnud. Nõuks wõttes läks ta Robertsoni juurde, et tema käest natuke laenuks paluda, aga Robertson ei olnud kodu. Seal oli saatan warsti käepärast teda aitamas. Ta läks Robertsoni kambri, kus ta mõned paberid läbisoris, aga ei arwanud neid midagi wäärt olevat. Pärast tõmbas ta ühe kasti wälja ja leidis esimeseks ühe kümne naela sterlingi hinnalise weksli, mis Londonis kaupmehe Landwordtile ärawahetatud pidi saama; pärast leidis ta weel ühe teise wähe, mis riigi pankas raha wastu wõis ärawahetada. Seitsemes käst ja südametunnistus waidlestiwad küll wastu, aga tiusaja ütles: „Wõta! kui sa ükskord rikkaks saad, siis wõid jälle intressidega tagasi anda.“ Nõnda wõtis ta siis oma warastatud wekslid ja põgenes Londoni, kus ta suure hulga raha wastu neid Landwordtile ärawahetas. See sündis webruari kuu hakul, aastal 1775.

¶ Londonis läks Harbington weel hõelamaks oma eluga. Nüüd tal muud mõtet ega nõudmist enam ei olnud, kui raha. Rõige waesema ja halwema majadest üüris

ta weel kõigehalwema omale elukohaks. Et tal midagi teha ei olnud, hulkus ta mööda kõrtsusi ja lõpetas ka selle warastatud raha otsa. Ahel õhtul, kui ta wiimsed kopikad kaardimängimisega oliwad wälja antud, istus ta ühes kõrtsi nurgas ja mõtles, kust ta jälle raha pidi saama. Seda nähes, tuli üks tõsi näoga mees tema juurde ja küsis, mis tal pidi wiga olema, et ta nõnda mures on. Harbington rääkis kõik oma elulugu otsast otsani üles, mis läbi wõeras kohe aratundis, et ta suureste koolitud ja tark mees oli. Wõeras andis ka ennast temale tunda, ja rääkis nõnda: „Mina olen ühe wäikese seltsi peamees; meie elame metsas ja saame sest oma ülespidamist, mis rikka ja mammuna armastaja inimeste käest wõtame. Tahad sa teenistust, siis tule kohe minuga seltsis ja ela sest, mis tühi meile jägab. Pealegi on homme meil rohkest mehi tarwis, sest et ootame üht kaunist suurt ja rikkast teeseltsi, mis Oxfordist Londoni peab tulema.“ Harbington ei mõelnudgi suurt seal juures, mis suguse ametile teda kutsuti, waid wõttis seda pakkumist tänuga wastu ja kaup oli tehtud. Uue kauba kinnituseks ostis rööwlite peamees ühe pudeli kallist wiina ja rääkis Harbingtoniga edasi: „Homme hommiku kell 4 oled sa nimetatud kohal walmis, kus hobune, püstol ja saabel sind ootamas on.“ — Oh waene Harbington! Wäga jõudsaite sammud sa põrgu teed edasi. — Järgmisel ho-

miful oli Harbington, nii kui kästnud, uut teenistust wastuwõtmas. Metsast tuliwad 13 meest wälja ja walmistasiwad endid saagile. Peamees ise läks ühe mäekinguga otsa, kust ta kaugele ümberringi wõis äranäha. Pea nägi ta oodetud teeseltsi ja üht üksikut wanter eespool, ligemale tulewat. Kui wälk, kargas ta mäekinguga otsast maha ja andis Harbingtonile järgmisi käskusi: Ilma hobuseteta, püstoli ja saabliga lähed sa sinna põesastiku warjule ja esimene wanter, mis tuleb, on sul paljaks teha; kõik, mis sealt leiad, on jägamata sinu osa. Mina ise lähen teiste meestega Oxfordi poole.“ Kui oodatud wanter Harbingtoni kohta sai, kargas ta põesastikust wälja ja hüüdis kutsarile: „Pea sinni, muidu on surm su osa!“ Reisijale aga sihtis ta püstuli wastu ja hüüdis: „Raha ehk elu on minu päralt, ehk ka mõlemad!“ Reisija tunnistas teda terawalt ja ütles: „Õnnetu laps! Kust sa tuled, ehk mis sa tahad? — Harbington tundis oma endise koolmeistri selgeste ära, hakkas wärisema ja püstol kuskus käest maha. Robertson sundis teda enese kõrwa istuma, ja nii usinaste kui wõimalik, seft tema järel tulla üks kroonmoonawoor, kus niipalju wäge on, et paar-kümmend meest nende wastu ei jõua panna. Pea oliwad nad Londoni jõudnud ja Robertson palus, et Harbington nüüd tema juurde pidi jääma, mis ta ka silmakirjaks tegi. Aga kui wäga ehmatas ta, kui nägi,

et wanke Landwordi ukse ette seisma jät; (sest Landwort oli see, kellele ta oma waras-
tatud wekslid oli wahetanud). Kui wõe-
rad sisse astusiwad, tuliwad Landwort ja
Johanson, (Harbingtoni esimene koolmeister),
kes ka sinna oli tulnud, neile lahkestes tereta-
des wastu.

Johanson oli nüüd kiriku, ehk koguduse
õpetaja ja tahtis Portsmouti linna minna,
üht uut kogudust sisseõnnistama. Iseäranis
oli Robertsonil kahelordne rõem: esiteks, et
Johansoniga oli kokku juhtunud ja teiseks
lootis ta Harbingtoni õige teele saata. Pär-
ast teretamist küsis Robertson: „Sead sa
Harbington, mis päew meil täna on?“ „Ei
tea!“ oli wastus. Robertson rääkis edasi:
„See tänane päew on meil kahelordse pü-
hitsemise väärt: esiteks on see Issanda pü-
hapäew, ja teiseks, sinu kahelümnes sünni-
päew.“ Selle peale ütles Landwort, et
nende kohus ka kiriku on minna. Kui nad
kiriku oliwad läinud ja õpetaja Clarkson, kes
selget ja puhast Jumala sõna kuulutas,
kantsli peale astus, oliwad esimesed sõnad
õelda: „Kuda olid sa taewast mahalangenud,
ja elkjas koidutäht?“ (Jes. 14, 12.) Juba
need sõnad tungisiwad Harbingtoni süda-
messe. Uga kuuleme, mis õpetaja edasi rää-
kis. Ewangeliumi sõnad oliwad Luka ew.
15, 11—32 ära kadunud poja ümberpöörmisest
ja isa juurde tagasitulemisest. Uga sõna, mis
õpetaja suust tuli käis kui kaheterane mõet

tema südamest läbi; iseäranes aga need sõnad: Arakadunnid ja huffamõistetud poeg, kuule, mis ma sulle Jesuse nimel ütlen: Täna, kui sa oma Issanda healt kuuled, siis ule tagasi; ta tahab sinu peale halastada. Ta ei taha mitte sinu surma ja hukatust, waid, et sa ümberpöörad ja elad. Ta on helde ja armuline, ja ootab kõige see päewa laiale lautatud kättega su järele; ta tahab su kaela ümber finni hakata ja sind oma sülle wõtta. Sul ei ole muud tarwis, kui et oma häda ja hukatust tunned ja temale seda kaebad, ning patu ja kurati orjusest püüad lahti saada ja tema juurde jääda. Oh eksinud hing! mõtle seda aega järele, mis sa patu ja kurati orjuses oled äraraižkanud; kas on sul selle aja sees ühtainust korda rõemu ja rahu olnud, mis sul siis oli, kui sa alles Issanda armu sees elasid? Oh ei! oh ei! — üürifese aja ja kaduwa rõemu wastu tahad sa oma igawest taewa õnnistust ja rõemu ära kautada. Kas on see üürife rõem ka õige rõem? Kas sel wiisil wõid oma elukorra õnnelikult lõpetada? Oh ei! oh ei! sest iga sammuga, mis sa selle ärarikkumise tee peal edasi astud, kõidad sa ennast ifka enam ja enam kurati wõrkudesse finni. Selle järele jäeb su südametunnistus wait ja ei noomi sind mitte enam; su süda jäeb wiimaks nii tuimaks ja kõwaks, et ifegi Jumal oma püha Waimuga seda ei jõua pehmeteks teha. Aga tänu Jumalale, et ükski tõsine ümberpöör-

mine liig hiline ei ole! Seepärast, armas hing ütlen ma sulle: „Täna, kui sa Issanda healt kuuled, siis ära tee oma südant mitte kõwaks!“ Waata, nüüd on õige armas aeg, nüüd on õnnistuse päew! Oh, kui sa teaksid seda, ja weelgi selfinatfel omal päewal, mis sinu rahule tarwis läheb, siis hakkaksid sa selfamal päewal järele mõtlema; jah, sa ütlesid selfamal filmapilgul: „Ma tahan tätte wõtta ja oma isa juurde tagasi minna.“

Seesugune jutlus käis kõikide südametest läbi, aga iseäranis weel waese Harbingtonil, kes seda aina enese kohta tundis olewat ja uskus, et see üks armuheal taewast oli, kes teda tagasi kutsus. Kui jumalateenistus peetud oli, kutsus Landword ka õpetaja Clarksoni oma juurde lõunat pidama, mis ta tänuga wastu wõttis. Pärast, kui nad sõonud oliwad, küsis Clarkson Harbingtonilt, keda ta nii mures ja rõhutatud nägi olewat: „Armas noor sõber! Miks sa siin sõbrade selfis nii mures oled?“ — „Oh!“ wastas teine, „ma ei ole mitte wäert, et ma siin Jumala laste seas olen; ma tunnen ennast ise, kui etteõue tõugatud olewat. Jah, mu pärispaik oleks õigusega põrgu sügawuses olewat, sest ma olen hirmsaste langenud patune. Oh! ma olen üks ära kadunud poeg, kellele teie täna jutlust olete pidanud.“ — „Kui see nõnda on, armas poeg,“ ütles õpetaja, „siis tõuse üles ja mine oma Isa juurde tagasi.“ Harbington wastas: „Ma tahaksin küll minna, aga ei

wõi ühte sammugi sinna poole astuda, sest ma olen ülekohtu sõlmes ja kuradi kõiedes finni; ehk kudask wõiks mu taewane Jsa mind, kes nii rojane ja sügawaste langenud olen, weel wastuwõtta?" Opetaja ütles: „Kui ta sind mitte wastu ei wõtta, siis ei oleks ta ka mitte kutsunud; sest see on just tema kutsumine, et sa tema juurde tagasi pead minema. Wõta tema kutsumist wastu, ja ära waata mitte enese, waid Jesuse peale, kes kõik su patu koormat on ära kannud ja tasunud! Kui sa wõiksid iseennast kõlblikuks teha, siis ei oleks ju Jesust tarwis olewat. Sa tead ju, et see, kes oma riietega pulmakotta sisse läks, sai wäljalükatud. Wõta minu nõu kuulda ja mine ühte üksiku paika ja palu: Jsa, ma olen patu teinud, taewa wastu ja sinu ees, ja ei ole enam wäärt, ei mind su pojaks hüütakse ja ütle ka tõlneriga: Oh Jumal! ole mulle waese patusele armuline!“

— Sa tegi, mis kästi, läks kõrwale, heitis Jssanda ette põlwili ja palus: „Armas taewane Jsa! siin seisab sinu ees üks põrmuni maharõhutud, hirmsasti eksinud ja äratatud poeg põlwili maas, keda sa sündimisest saadid juba armastusega omaš süles oled kannud, aga kes siiski sinust on ärata anenud ja täieste kuradi orjaks annud. Oh minu halastaja ja armuline Jumal! anna mulle andeks kõiki minu eksitusi ja üleastmisi, ja anna armu, et ma wõiksin oma patuteesid mahajätta ja seda teed käia, mis elu sisse

wiib. Siin seisian ma sinu ees, kui ärakadunud poeg; — aga ma ei tõuse siit mitte enne ülesse, kui sa mind oled õnnistanud.“ Pärast palwet seisis ta weel tüfi aega rahul ja ütles ärakadunud poja pilti otsegu filmaga nägewat, kuidas isa temale wastu jookseb ja suud andes tema kaela hakkab.

Rui Robertson nägi, et Harbington tõeste meelt tahtis parandada, andis ta sõbradele lähemat teadust, tema hilisemast eluloost. Rui Harbington jälle sõbrade juurde tuli, oli ta nagu hoopis lahkem, kui enne seda. Opetaja küsis temalt: „Mis peats su taewane Isa nüüd sinust mõtlema?“ — „Oh!“ wastas Harbington, „ta süda põleb armastusest minu wastu.“ Sellepeale andis Robertson isa kirja tema kätte ja ütles: „Nõndasamuti teeb ka sinu lihane isa; ta ei taha ka muud, kui sinu peale halastada. Mine nüüd jälle oma kambri ja loe isa kirja osawõtlikult läbi. Ka su mulda pandud ema tuletas sind wiimsel surmatunnil weel meele ja palus oma wiimseid sõnu sulle ütelda. Ta ihu, mis ma kolme päewa eest hauda panin, hingab nüüd omast waewast ja ootab Issanda jälletulemist taewast.“ Neid sõnu kuuldes, pidi Harbington juba pea äramineštama ja läks tuikudes ukselt wälja. Rui ta kirja lahti tegi, leidis ta esimeseks 25 naelase sterlingi weskli, mis isa tale oli saatnud; pärast hakkas ta kirja lugema, mis nõnda oli: „Oh mu õnnetu, sügawaste langenud ja äraeksinud poeg!!! Rui

Ja teaksid seda, kuidas mu süda sind armastab! ma olen nõukš wõtnud, mõned read sulle kirjutada, aga su kurja elu pärast wäriseb mu käsi nii kangeSte, et ma sulge ei saa õiete käes hoida. Mu süda on raskestes haawatud. Täna olen ma sinu waga ema, kelle hinge kahetsa päewa eest inglitest Abraami sülle kanti, oma hingamise paika saatnud. Jumal olgu tänatud! Ta on oma igawese õnnistuse sisse läinud. — Aga seda on tarwis sulle teada, et kurtwastus sinu kurja elu pärast teda enneaegu furnuraami peale on tõstnud ja hauda saatnud. — Ei ole ka minuSt enam suuremat ühtigi; annad mu elatanad ihule weel ühe haawa, siis olen ka minu pea haudas, — ja oled siis täieste wanemate tapjaks saanud. Tõeste oleks mul õigus, kui mu isalik süda seda kannataks, sind kui kõlwatumat ärasteita, aga ma ei wõi seda mitte, waid tahan sulle kõik andeks anda ja sind oma sülle wõtta. Oh tule siis! tule mu armast poeg! jäta oma kõlwatumat elu maha ja jõe mulle pojaks ja wanaduse toeks! Ma olen wana ja nõrk ja ei jõua enam kõiki asju toimetada. Tule usinaste ja rõemusta mind lapseliku armastuse ja sõnakuulmisega! Saadan sulle ka ühe weksli, mis teerahaš wõid tarwitada. jne.“

Rui kiri loetud oli, läks Harbington silmawett walades teise tuppa ja tunnistas ennast ema tapjaks. Seal manitsewad teised, iseäranis Robertson, teda karistamise ja armu

fõnadega. Pärast, kui ta kõif oma pattu oli ülestunniſtanud, ka nende kaheteiſtkümne naela ſterlingi warguſe, miſ tale andekſ ſai antud, läſſiwad kõif magama.

Teiſel homikul peeti nõu, et Harbington iſa palwet pidi täitma ja koju minema, — aga oh! üks nõu miſ elades ei ſaanud tõekſ minema. Nad ei jõudnud weel reiſimise päewa nimetada, kui juba õpetaja Clarkſo nende fõnumetega ſiſſe aſtuſ, et eile homiku kella ſeiſtme ajal rööwli pealik nelja mehega ſaanud ſinniwõdetud ja keſ põgenejate nime de ſekka ka Harbingtoni nime oli üleſannud. Seda kuuldes wäriſeſiwad kuuljad kui haawa lehed tuule käeſ ja lei ſiwad oma ette wõetud nõu katki olewat. Aga pea wõtiſiwad ſeda nõu, et Harbington, nii pea, kui wõimalik, Amerika maale pidi põgenema. Johanson lubaſ teda, kuni Portſmouti wiia, kuſ laewad käepärast walmiſ ſeiſta, miſ teda Ameri kaſſe wiikſ. Aga ikka jälle tõuſiſ uus mure nende ſüdames, ſeſt et rööwleid, kelle nimed üleſantud, aga iſe alleſ põgenemaſ oliwad, kangeſte tagaõſiti; ja nii pea, kui Harbingtoni iſa oma poja nime nende ſeaſ olekſ kuulnud, olekſ ta kohe ſurnuſ ehmatanud. Sellepärast ruttas Robertſon iſale ſeſt aſjaſt teaduſt andma, ennegu ta ſeda muul wiifiſ olekſ kuulda ſaanud. Kui Harbington ka iſale mõned read oli kirjutanud, andiſ ſeda Robertſoni kätte ja kohe ruttas ſee teeſe. Selſamal päewal hakkaiſiwad ka Johanson ja Harbing-

ton Portsmouthi poole minema. Sinna jõudnud, pidi Harbington weel kuus päewa seisma jäema, sest et tuul vastu oli, kuna tal siis aega oli isa käest kirja saada ja ka temale vastu kirjutada.

23 aprillil jättis Harbington oma sõbra Johansoniga jumalaga ja astus laewa peale. Tuul oli hea ja laew lendas tuule kiirusel edasi. Raua aega seisis ta laewa teki peal ja waatas filmapiisaraid walades isamaa poole tagasi, teda ta enam näha ei saanud. 28. augustil nägiwad nad esimest korda Põhja-Amerika randa, kus laew 29. augustil Northamptoni sadamasse jooksis. Johansonilt oliwad temal head tunni kirjad ligi, ja ka ühtlase üks palwekiri, mis läbi Clintlū, kes Johansonini ema wend oli, ja Washingtoni linnas elas, temale prii korteri ja toitu andis.

Esiootja elas ta siin üsna laitmata, nõnda et igaiks temast suurt lugu pidas; aga aegamööda, kui ta linnast mõnda head asja ja teenistuse kohta leidis, mis teda sest kohast sundis wäljaastuma, hakkas ta jälle laia teed käima. Mõne kuu pärast, aastal 1776, wõttis ta omale adwokadi teenistust.

Selle hea teenistuse üle, mis ta nüüd arwas enesel olewat, kirjutas ta kohe Inglismaale, et oma wana isa ja sõbru see läbi wõiks rõemustada. Kui ta parajalt oma ameti ja teenistuse pärast rõemus oli, tuliwad tale isamaalt leina sõnumed, mis teda wäga kurwastasiwad; — ta isa oli oma igawese rahu

paika hingama läinud. Ta kirjutas Landwordile kirja tagasi ja kaebas, et isa surm teda väga kurvaстанud ja ahaстанud. Kiri oli nõnda: „Minu õnnsa isa surma sõnumid teevad mulle palju valu. Jah, siis on minu armsad wanemad nüüd mõlemad surnud ja igaweste oma Jumala juurde läinud! Oh, kui õnnelik oleksin ka mina, kui ma selsamal filmapilgul wõiksin siit kurjast maailmast lahkuda ja õnnsa surma läbi igawese rõemu sisse minna, kus mu hingekarjane Jeesus ühtlase mu wanematega mulle wastu tuleks ja mulle: t e r e t u l e m a s t ! ütleks.“ Kirja lõpul seisib weel et, kui isa warandus müüdud saab, tema siis sest rahast 100 naela sterlingi Johansonile ja teist nii palju Robertsonile tahab anda; ja seda nii kui tänuks nende waewa eest. „Seite walwamise ja truui õpetuse all kasvamin ma,“ ütleb ta weel, „kui lillkene wälja peal ja olin tõeste õnnelik laps.“ Tema kirjast, ja weel enam tema andidest wõib igauks tunda, kuidas ta ikka weel oma armuaega mäletas, seda kalliks pidas ja meele tuletas; — aga pärast seda tuli koguni teine aeg, kus see mitte enam nõnda ei olnud.

Uastal 1777 heitis Harbington abielusse. Abikaasaks oli ta Clintlū tütre, Fannia, waltisend. See tütarlaps oli kasiin ja jumala-kartlik ja armastas oma abikaasat kõigest südamest, sest et ta teda õigeks ristiniimeseks pidas. Ka Clintlū isegi ei teadnud muud mõelda, kui et Harbington õige ja truu mees

oleks, kes oma talituse auaste ja korrapäraselt äratöimetab.

Aastal 1779 oli ülem advokat teenistusest lahti võtnud, kuhu Harbington aastal 1780 sisseastus. Nüüd olivad tema sissetulid arutu suured. Iisast järele jäenud raha intressid olivad ise nii suured, et ta neist aasta läbi võis elada; määratud teenistuse palka ei olnud ka mitte vähe ja iseäralised sissetulid olgu nimetamata. Nende suurte sissetulidute järele rajas ta nüüd ka oma elu nõnda kuidas maailm seda armastab: esiteks ostis ta ühe uhke maja, teiseks ühe suure mõisa kõige rohuaja ja lustimeetadega, mis iseäranis armsad ta meelest olivad. Ta hakkas jälle maailma teed jõudsa ja pika sammudega edasi käima, kuni ta lühikese aja pärast leidis ennast juba nii kaugel olevat, et ta ümberpöörada enam ei tahtnudgi. Targasti mõistis ta oma kurja elu varjul hoida, aga käis siiski truuste Prongmanni hirmsa õpetuse järel. Joomises, prassimises ja abielurikkumises astus ta ikka samm sammult kaugemale, aga siiski nii salamahti, kui tal võimalik. Nõnda läksivad jälle neli aastat mööda, ilma, et ta waga abikaasa sest midagi aru oleks saanud. Ta kuulis küll rahvast oma meest teutawat, aga et see ta omal nägemata oli, siis ei võinud ta seda mitte uskuda. Viimaks aga saiwad ta silmad lahti, kui üks seesugune asi kohtu läbi awalikuks tehti. Siiski ei põlganud ta teda, waid püü-

dis armastuse, palwe ja Jumala sõna maanitsemisestega teda jälle õige teele saata; aga kõik oli ilmaasjata. Viimaks, kui ta nägi, et ühtigi ei tahtnud aidata, rufus kurvastus teda haigewoodi peale, kust ta enam ülesse ei tõusnud, waid mõne päewa pärast oma hingamise sisse läks. See oli aastal 1782.

Tema haigus ja surm oli nii tähelepannemise wäärt, et meie sest koguni nimetamata mööda ei wõi minna. Wäsiind ja tüdind maailma elust, iseäranis oma mehe kurjusest, ootis ta, mida ligemale tunnike jõudis, seda suurema igatsemisega siit lahkuda ja igaweste Kristuse juurde saada. Jah, tall ei olnudki enam muud igatsemist, kui üksnes see. Üht laulu salmi, mis ta sagedaste oli lugenud, ei unustanud ta ka surmatunnil ära, ja see oli:

„Peasta, Issand, usinaste,
Oma last, kes wara näeb,
Mita teda wägewaste,
Kunni häda mööda läeb.
Kui üht last mind taluta,
Ei wõi kurat liidelda
Siis, et mind on hukka saatnud,
Kes ju weale uskus lootnud.“

Üleüldse oli tema surm enam rõemu, kui kurvastuse wäärt ja oleks pidanud mehele wägewaks aratamiseks olema, patust pöörda, kui ta süda mitte Issanda armu wastu nii kõwaks ei oleks läinud. Surma tunnil rääkis ta mehele iseäranis armsaid ja lahkeid sõnu, kellest mees järgmisi on üleskirjutanud ja

hoidnud: „Nüüd lähen mina Jumala, oma Issanda Jese ja mitme tuhande püha inglite juure, kus kõik pühad ja õndsad hinged, kes Issandas on surnud, mulle vastu tulewad. Armas mees! eks sina taha ka meie seltsi selle rõemsa taewa sisse tulla? Eks sa ei taha siin minu surma woodi ees lubada, et Jumala armu läbi laia teed tahad maha jätta ja kitsa tee peal käima hakata, mis igawese elu sisse wiib? Oh armas abikaasa, tee seda! siis saame meie pea jälle kokku ja siis ei sa meid ükski, ei ka surm mitte enam lahutada. Oh, kui õnnelik ma olen! Ma olen juba õnnis, sest ma tean, kelle sisse ma usun; mu Lunastaja elab ja on walmis minu hinge siit maailma hädaorust enese juure taewa wõtma! Oh armas Jumal! halasta minu tuimaks läinud mehe peale ja anna temale oma Waimu, mis teda seks teeb, et ta ükskord sinu rahu sisse wõiks tulla, kuhu mina nüüd eele lähen! Muretse ka mu pisukesse Willemi eest kes mu ainus rõõm oli, aga nüüd minust maha peab jääma. Ole sa temale ise Issaks, oh armas Issand! Amen.“ — Mõne minuti pärast heltis ta hinge ja läks oma Issanda rõemu sisse. Harbington ruttas aga nüüd, nii palju kui jõud kandis, et oma külmaks jäänud abikaasat hauda saaks! sest nüüd ei olnud temal kedagi segajat enam, ta kurjuses, kui aga pisuke poeg Willem, kellest ta ka pea lahti sai; sest Clintli wõttis teda omale

kaswatikuks ja kellest pärast, kui meheks sai, hoopis teine Harbington sai, kui isa oli olnud.

Pärast kui Harbington kõik oma tahtmise järele korra peale oli seadnud, läks ta waga Elintlü oma äia majast ära, sest ta ei tahtnud siitsaadik Jesuse sõbradega sugugi enam tegemist teha. Tema sõbradeks ja seltsimees-teks heidsiwad nüüd need kõige ropumad ja üleannetumad inimesed, kes Jumalat ega tema püha sõna ei uskunud, ega sellepärast ta temaga mingisugust osa ei olnud. Nende nimetatud sõbrade hulgas oli iseäranis üks tähele panemise wäärt, nimega Martinmann, kes Harbingtonile kõige kallimaks sõbraks jäi, kellest ta weel mitu kurjust juurde õppis, mis ta enne ei oskanud. Seesama Martinmann oli kurati kooli täieste läbikäinud ja enesele head tunnistused saanud, et ta igas kurjuses täieste wälja õppinud oli, kellega Harbinga- ton seltsides, nii tuimaks läks, et ta hea eg- kurja wahel enam sugugi wahet ei tunnud. Et ta enam abielusse ei tahtnud heita, wõt- tis ta ühe häbemata naesterahwa oma ma- jasse ja teist pidas ta oma mõisas, kellega ta roppu elu elas. Ristiinimene ta enam ei tahtnud olla, waid tunnistas awalikult, et ta ristimist ja altari sakramenti ei usu ja selle- pärast ei taha ta enam ristiinimese nime kanda. Nõnda oli ta elu siis päris pagana elu, ja kui wõimalik, weel hullem, — See- sugust metsalise elu ajas ta nüüd priiskeste edasi. Piiblitraamatut, kust iga inimene, kes

ſeda uſkuſ loeb, trooſti ja finnituſt wõib ſaada, laſkis ta puutumata nurgas ſeiſta ja elas oma taewariigi elu ilma Jumala ſõnata enneaegu ſiin ilmas ära. Aga, oh häda! ta rõem oli lühike, ta rahu oli pea otſas ja kohtu- ja kättemakſmise päew jõudis rutuſte ligemale. Niifugune ropp ja üleannetu elu oli ta ihu rammu nii hirmsaſte ärafurnanud, et ta Mihkſipäewa ajal aastal 1786 haige-woodiſſe heitiſ, õeldes, et ta hing pea ihuſt ſaab äralahutatud. Seda kõik tundes ja ette ärateades ei alandanud ta ſiiſki oma ſüdant, waid läks päew päewalt kõwemaſ ja ſam-
mus ſeda jõudſamine põrgu poole.

Järgmiſel aastal, 1787, Paaſtu kuuſt, kuni 15. aprilli kuu päewani, kuni ta ſurma-woodi peal maas oli, walmiſtas ta ennast täieſte põrgu waſtu. Kui kõiki tema hirmſaid kõneſid nende wiie nädali ſees peakſime haſkama üleſkirjutama, ſiis wõikſime teiſt niifama ſuurt, ehk weel ſuuremat raamatut wälja anda, aga meil pole ſeda tarwiſ: ſeiſ ſiit wõib iga inimene küll näha ja tunda, „et hirmuſ on elawa Jumala kätte langeda.“ Tõega wõime ka tunniſtada, et Jumal teda meile maniſewaſ eeskujukſ on laſknud ſaada; ſeiſ tuhanded on, keſ küll uſkmata meelega ſurewad, aga wähe on neid, keſ ihu ja hinge lahumiſel nii hirmsal wiifil oma elu-
forda lõpetawad kui tema.

Ta elu nooreſt põlweſt ſaadik kuni ſurmani, on teiſteſt äralahutatud; ſeiſ et neid wäga

wähe leida on, kes Issandaga nii ühendatud on olnud, kui tema, ja wähe on ka neid, kes nii sügawaste langewad, wahel jälle oma pattu tunnewad, kahetsewad ja armu saawad, aga wiimaks siiski nii hirmsal wiisil surewad, kui tema. (Waata Roma ram. 9 peat. 17 salm ja 2 Mos. raam. 10 peat. 2 salm.) Nädali päewad enne tema surma tuli tema hingekarjane (koguduse õpetaja) aga õieti öeldud, tema hinge hukkaja, Prongmann, kes teda nii kaugele uskmata meele sisse oli saatnud, teda tema haiguse ja walu sees trööstimata. Ta tuli kutsumata ja lootis, et Harbington tema tulemise üle pidi rõdemustama ja temale selle eest suurt palka andma, mis aga hoopis teistiti läks. Otsegu hunt lamaste riidis, tuli ta Harbingtoni juurde ja hakkas temale armu, Jesuse Kristuse sees, kuulutama, öeldes: „Jumal on pikameelega ja rikas heldusest! Kui sa aga oma meelt parandad ja seda usud, siis wõin ma ka sind Jesuse armulauale wõtta, mis peale sa siis julgeste wõid surra.“ Uga Harbington, kes ta kawalust tundis, wahtis põlewil filmil, wiha pärast, tema otša ja ütles: „Siimapilk mine mu filma eest ära, sa saatana apostel! Kantšli pealt kuulutad sa walet; õigest teest, mis Kristuse läbi taewa läheb, ei räägi sa ühtigi; noh, see pole ka mitte imekspanna, sest kuida wõid sa seda teistele õpetada, mis sa ise ei tunne, ega mille peal sa ühte sammugi ei ole astunud. Selle ase-

mel õpetad sa koguni teist teed, mis kombe teeks nimetatakse; aga ka selle tee peal, ütlen ma sulle, ei ole sa ise, ega su waene kogudus. — Ma tunnen sinu wagadust wäga hästi: Rantsli peal on su heal helisew, sõnad kumisewad ja teenistusekord kui selge peegel; aga siiski oled ja jäed sa mulle auwäärt seltsimeheks, kes lahkuda, kaarta mängida, tantsida ja prašida mõistad; pealegi heaste raha kokkuajada. Jumala ja Jesuse nime saab sinu kuiwa ja sifuta jutluste sees wäga arwaste kuulda, aga needmises ja wandumises on nad alati sul suus. — Nõnda õpetad ja nõnda elad sa! — Sa räägid Jumala armust Kristuse sees! noh, hea küll! anna siis mulle seda ka, kui sa wõid. Aga enne läheb tarwis, et Jumala Waim su enese südant peab purustama ja ärasulatama; ja kui sa siis jälle oma mõistust oled kätte saanud, ja selgeid sõnu sinu suust kuuldatakse, — siis wast wõid sa minu kiwiistatud südant pehmedada. See kõik peab enne sündima, kui sa mulle Jesuse ihu ja werd wõid pakutada. Mine nüüd koju ja waata piiblist järele, kas ma pole õieti rääkinud! — Sa räägid Jumala pikast meelest, et see nii suur on ja näitad seega, et ta mind weel ei ole põrgu heitnud, — aga sellega näitad sa ka, et ta niisugust palgalist, nagu sina, laseb oma karja eksitada. Waata! — nüüd oled sa minu suust palju tõsisemat jutlust kuulnud, kui mina sinult. Mine nüüd! sest sa tead, et

mina Jumala armu, ei Jesuse ihu ja werd, ei ka mitte taewast ega igawest õnnistust ei ihalda! Mina olen pörguteed käinud ja ennast selle wastu walmistanud ja ootan nüüd, millal mind sinna saab kutsutud.“ — Nii kaugel oli Harbington nüüd.

Järgmisel päewal tuli Martinmann, lootuses, kui kõigekallim sõber, teda waatama ja arwas, et Harbington sõbruse palgaks temale üht jagu oma warandusest pidi lubama. Aga kui koguni teistiti oli lugu; sest Harbington oli oma patude üle ärganud ja Jumala wiha ja kättemaksmine seisis tal silma ees, mis mitu korda enam wiha ja waenu, kui armastust oma patu sõbrade wastu sundis ülesnäitama; iseäranis aga oma kurjuseõpetamise meistritele, nagu Prongman ja Martinmann, kes praegu tema juurde tuli. Sellepärast ei lubanud ta oma sõbradele, ei ka nende kergemeeleliste naesterahwastele, kellega ta oli elanud, mitte üht kopikat; waid kõik, mis tal oli, jättis ta oma poja Willemile. — Nimetatud Martinmann astus kurwa ja kaebliku näoga sisse, kui oleks ta Harbingtoni eest surra tahtnud ja ütles: „Tõeste wiib mure mind enneaegu hauda, kui ma sind, mu kõigekallim sõber pean kaotama; aga ma wõin ennast weel sellega kinnitada, et sa oma parajas elueas oled. See minu nüüd, kudas tühi seda on seadnud, aga siiski on sul lootust selle peale, et sa walgust ja õigust oled taganud ja siin

juba otsegu paradiisi eesdues oled elanud ja sellepärast warem eht hiljem kõigepühama paika saad minema. Tõtt ütelda, on meie teud ja kombed kõik poolikud, aga meie maa-pealne elu on ka üks poolik asi ja kõige selle asemele annab Jumal meile igawese elu, kus kõik jälle täieliseks peab saama. Iseäranes wõid sa aga rõemus olla ja hea lootusega siit lahkuda, et sul hea süda on loodud, mis palju andeid on wäljajaganud. Ja ka mina kiidan sind õnnelikuks, et sul weel raha on, millega sa wiimseš surma tunnis weel palju head wõid teha, kui keegi terwe eluaja kohta on teinud.“ — Põlewil filmil waatash Harbington tema otša, niisamuti, kui õpetaja peale ja kishendas hirmsa healega: „Oh sa põrgust läkitatud ja kurati koolis wäljaõppinud meister! Sinu kaebamine ja leinamine, sinu sõbrus ja trööstimine ei maksa minu meelest ühtigi; ma põlgan seda kõigehalwemal wiisil. Seda tõtt ja walgust, mis ma sinu ja Prongmanni koolis olen otsinud ja leidnud, see on olnud, on praegu ja jääb ka igaweste kõigepimedamaks põrgu pimeduseks ja kurati waleks. Selle üle aga wõite rõemustada, et mina, kes teie ustaw õppija olin, nüüd teile meistriks olen saanud; sest et tageduse ja kurjuse poolest aga ainuüksi kurat minust weel ülem on. Sellepoolest on sul küll õigus, et Jumalal küll wäljaid ja suulisi on, nõnda kui mind, ka sind ja Prongmanni, meid metsalists taltsaks teha ja kinni-

pidada; aga tal on ka üks sügawus, kuhu ta meid igawese piina sisse suremata ära-
uputada võib. Nüüd olen ma põrgutule
tarwis täieste küps ja hästi walmistatud ja
põrguhaua wärawad on juba lahti, mind
ootamas, aga ka teie peate teadma, sina
ja Prongmann, et kohtu ja kättemaksmise
päew teile pea kätte tuleb; sest teie kiwiks
läinud südameid ei jõua keegi enam puruks
peksta ega ümberpöörmisele saata. Aga oh!
kudas see mind rõemustab, et ma teile kool-
meistriks olen saanud ja nüüd seeläbi teile
igaweseks piinajaks wõin jääda; ja seda ta-
han ma teile tänuks, niisama truuse ja hoo-
lega olla, kui teie siin elus minu wastu olete
olnud. Et sa minu südant heaks kiidad ja
minu wiimse astme peal, nagu meelitades,
minust weel häid tegusid näha tahaksid, siis
kuule mu wiimast soowimisi Prongmannile
ja sinule Matinmann: Ma tean neid mõle-
maid ihu ja hingega põrgu põhja ja soowin,
et igawese Jumala wiha, kättemaksmine ja
ära wandumine teie peale saaks tulema. Ma
soowin teile kõigehirmsamat ja raskemat
piina, mis teie aga wõimalikult kõigewäge-
wama Jumala käest wõite wastuwõtta; —
aga mitte, et teie seeläbi ära lõpete ehk otsa
saate, sest ärälõpetama, oleks teie kohta weel
suureks õnnistuseks olewat. Soo! nüüd oled
sa kuulnud, mis see sinust heakskiidetud sõbra
wiimane südame soowimine on. Weel kord:
ma soowin teile üht hufatust, mis iial ega

elades ei lõpe; üht hufaminemisi, mis igawesest igaweste kestab. Waata, sa metsaliue inimese näol, nüüd olan ma sulle kõik öelnud, mis mul ütelda oli; mine nüüd warsti mu filma eest ära; põrgus, kus meie jälle kokku saame, on mul enam aega sulle rääkida.“

Elintliu jutustas Johansonile kõik Harbingtoni elulugu üles ja ütles, et see temal koguni wastumeelt saaks olema, kui keegi teda waatama läheks. Aga Johanson ei lastnud ennast mitte keelata, waid läks siiski teda teretama ja lootis Jumala armu läbi weel ehk üht ususädet tema furnud südames äratada. Elintliu läks ka, aga jäi ettetuppa seisma, kuni Johanson haige juurde läks.

Nii pea, kui Harbington oma truwi koolmeistrit nägi, hakkas ta karjuma: „Mine, mine mu filma eest!“ Aga kohe peale seda hüüdis ta jälle: „Ei mitte, ei mitte! järe seisma ja waata mõne tunni pärast minu suurt ja uhket igawese aja hufatust; — jah, sa pead nägema, et põrguhaud mulle juba siin maa peal täielikult on saanud. — Waadake õpetaja härra! siin magab teie filmade ees see laps, seesama Ralhw, keda taewas ja maa, Jumal ja tema inglid ja kõik head inimesed nii wäga armastawad. Siin magab teie õppiija, keda teie nii truuste ja murega õpetasite, et temast hea ja õige inimene pidi saama. Siin magab see taewa rõemutundja, kes oma esimestes eluaastates Jumalaga ühendatud, Jesusest armastatud ja pühast Wai-

must juhata tud oli. Siin magab see, kellele kuueteistkümmne aasta eest taewa wärawad lahti tehti ja siisse kutsuti, aga ta ei tahtnud siis mitte minna, waid palus omale pikemat elu- aega ja see läbi on temale nüüd hukatus osaks saanud. Siin magab see, kes Jumala püha seadust on rikkunud ja maailma, patu ja kurati teenistusesse ennast annud; teda Jumala Waim mitukorda on äratanud, wal- gustanud ja eluteele juhatanud, aga kellest ta siiski wiimaks tema südame kanguse pä- rast pidi ärataganema. Siin magab see jõle, jah! see jõledate jõle, kes oma esimestel elu- aastatel püha Waimu koolis käis ja Is- sanda armu tundis, aga kes sellega mitte rahul ei olnud, waid ennast Prongmanni ja Matinmanni juhatusse alla kuradi kooli an- dis, kus ta suuremaid asju teada tahtis, aga see läbi Jumalast äralahutatud sai. Siin magab see kõigesuurem patu ori, kelle sarnast enne weel maailma peal pole olnud; ta on nüüd hästi walmistatud ja seisab juba oma kaljurasuse patu koormaga põrgu wärawas; ta saab weel täna sest wärawast siiseminema, ja see hirmus patu koorm saab teda igawese jügewuse siisse wautama, kus suremata uss ja kustutamata tuli teda saawad waewama.“

Selle peale ütles Johanson: „See on hea, minu sõber, et oma patu kahetsete ja ülestunnistate, aga siiski pole teil nende suuruse pärast tarwis kahewahel olla, et neid andeks ei anta, ega igaweste hukka minna.“

Kui teie patud ka mitu korda veel suuremad oleksivad, siis on Jumala arm Jesuse Kristuse sees ikka veel suurem, ja Jesuse veri teeb elepunased patud walge willa sarnatseks. Ja nii kaua, kui veel „täna päew“ wõib nimetada, seisab Jumala armu uks veel ikka lahti, ja teie wõite kohtu eest ära põgeneda.“ — Sa katsus veel kõikipidi pühakirja tunnistustega temale näidata, et ta veel armu wõib saada, kui ta aga oma südant alandaks ja armu paluks; aga kõik oli asjata, sest ta süda oli nii jääkülmaks ja kiwikõwaks läinud, et see kõigewähemat ususädet ei wõinud wastu wõtta. — — —

Et Johanson tema usuäratamiseks kõik tahtis ära katsuda, ütles ta wiimaks: „Meie oleme seks liiga nõdrad, et Jumala armu sügawust, kõrgust, laiust ja pikkust mõeta wõime; sellepärast peame palwes, ehk küll suurest nõdrusest, Issandalt abi paluma.“ — „Pea, pea! hüüdis Harbington kiskendates, „ärge rääkige palwest mitte üht sõna, kui teie mulle hirmsamat walu ei taha teha! Eks teie ei tea, et põrgus ialgi ei paluta?! — Siin, minu sees on põrgu; siin wäljapool, minu ümber on põrgu. Aga et teie palwest räägite, hea küll! siis tahan ka teie soowimist täita, mis teie jälestusega peate pealt kuulama. Kuulge siis, kuidas ma oma sügawuse palwet ja põrgu needmist ära palun: Omta ustawate õpetusmeistrite, Prongmanni ja Matinmanni eest olen ma juba enne palu-

nud, sellepärast kuulge siis järgmist: Mina wannun (nean) ennast ihu ja hingega põrgu; ma wannun oma sündimise päewa ja iga päewa ära, mis ma maa peal olen elanud; ma wannun ära oma wanemaid, kes mind ilmale on sünnitanud, mind kaswatanud ja mulle head soowinud; ma wannun ära oma ustawaid ja wagaid koolmeistrid, kes mind mu noorespõlwes, käeförwas talutades eluteel hoidsiwad; ma wannun ära kõik Jesuse omaksed, kes mind mu kurjuses manitsesiwad ja õigele teele saata püüdsiwad; ma wannun ära Jumala sõna ja sakramendid; ma wannun ära Jesuse äralunastamist, Jumala inglid ja kõik pühast; jah, ma wannun ka seda suurt . . .“ — „Pea finni, sa õnnetu Harbington!“ hüüdis Johanson, „pea finni, sa õnnetu hing ja wäriise neid sõnu suust wälja ajades, et Kolmainust Jumalat tahad ära needa!“ — Seda manitsust ei oleks küll tarwis olnudgi, sest et nende sõnadega ta feelekõidid järsku nagu finni jäi, ja ka pärastpoole ei wõinud ta seda kõnet jättata. Süüsi aega magas ta selle peale läikiwail lahti filmil ja hirmsa näuga, rahuliste, kuni wiimaks järsku küsis: „Mis kell on?“ Elintlü wastas: „Pool kaksteistkümmend.“ Ah so! siis olen ma küll õnnetu, kui weel poole tundi teie juures pean aega wõtma,“ ütles ta nähtawa pahameelega.

Rui ta jälle pisut aega oli wait olnud, hakkas ta hirmsaste karjuma ja Johanson

ja Glintlüt, nii pea kui wõimalik, toast wälja fundima; sest et kurat, kudas ta ütles, nähtawalt oli siise astunud, kellest ta hirmsaid asju rääkis. Ta rääkis tema hirmsast näust ja koledast olemisest ja lubas seda ahwardades ja tõutusega: „Nii palju, kui jõud kannab j. n. e.“ Weel hüüdis ta korra: „Nüüd on minu armuaeg otsas, nüüd hakkab minu igawene aeg!“ ja heitis siis hirmsa frambitõmbamisega hinge.

Kui kõik oli lõppenud ja rahule jäänud, oli tal nii hirmus nägu, et Johanson ja Glintlü, kes alles ta juures seisiwad, wärisemisega ta peale waatasiwad. „Kas see on Ralhwi nägu, selle ilmasüüta ja ilusa lapsuse nägu ja kaju, keda ma mitu aastat õpetasin ja juhatastin?! Kas see on seesama lapsuke kelle üle taewas ja maa ennast rõemustastiwad! Seesama lapsuke, kes kord ju taewa wärawa wahel seisis! Uga oh!! kus on ta nüüd?! Siin magab ta nüüd, seesama Harbington, wait, hingeta ja hirmsa näuga; siin magab ta kui rääkija eeskaju ta manitseb meid wägewaste, et oma armuaega peame kalliks pidama ja mitte äraraiskama.“ — Pärast läksiwad nad toast wälja ja jätsiwad hingetumat Harbingtoni üksi: „Oh!“ ütlesiwad nemad: „Hirmus on elawa Jumala rätte langeda!“ (Ebr. 10, 31.)

Sellepärast, armsad lugejad ehk kuuljad:
„Täna, kui teie Isanda healt kuulete,

siis ärge tehke eneste südameid mitte lõ-
waks.“ (Ebr. 3, 15.)

Et elad täna, pööra weel,
Eh! homme teine järg on teal,
Kes täna terve, punane
Küll homme äkist sureb see;
Kui oled patust pöõrmata,
Siis pead pörgus põlema.

J a u l.

Wiisil: Oh Jumal waata heldeste.

Mo elaw hing: mis mõtled sa? Mis tunnistad, mo süda? Surm kohtu-päew saab tulema, Oh häda! häda! häda! Ma elan patust pöörmata, — Kuis kohtu ees wõin seissta ma? Oh hirmus kui ma mõtlen.

Oh küll ma olen raskestest Ja hirmsast pattu teinud; Ma põrgu teed siin järgestest Nii julgest olen käinud. Ma liha luusti elanud, Ja Jesu armu põlganud, Siin ilma hoolimata.

Ma elan ilmas julgeste, Ei hooli hinge pärast; Päew läheb päewa järele, Ma elan ikka kurjast. Ei mõtlegi ma tagasi, Ei taha meele tullagi, Et surm wõib olla ligi.

Mu pattu on tõest enam küll, Kui liitwa mere ääres; Kes tuleb wahemeheks mul'? Kes seisab minu kõrwas? Mind Jsa wiha hirmutab, Mis nii kui pikne põrutab: „M'ust äraneetud, mingel!“

Ma tunnen seda selgeste, Et ma üks neist ka olen, Kes põrgut teenind täieste, Kus igaweste põlen! Mu armnaega olen

ma Küll furjast wõtnud pruukida Siin
tühja taga nõudes.

Mu eluaeg pea lõpeb siin, Wõib olla
ehk weel täna, Ja igawene põrgu piin, On
siis mul lääes, oh häda! Kui saan ma
wäljalükatud, Siis armuaeg on lõppenud—
Ei enam ma siis pease.

Jo põrguhaud ta wärawad Mo wastu
lahti teinud, Ta kurf on laial' pärani Mind
neelma lahti läinud. Ma pean ihu, hinge-
ga, See hirmsa patja minema, Kui pole
patust pöörnud.

Oh häda mul', ma kadund laps! Ma
waene üksikene. Ei saa ma rõemu taewas
teps, Hirm täidab kõik mo hinge: Ma hu-
katuse hauda läen, Ja igaweste sinna jäen,
— Oh häda! häda! häda!

Ma siiski aga julgen weel, Mo filmi
üles tõsta, Sest, et sa, Jeesus, risti peal
Mo pattu wõtsid maha. Mind aita sa,
et pööran ma, Weel täna patust hoolega,
So armu peale lootes.

Mo patud, Jeesus, püha Tall! Oh wõ-
ta kustutada, So weres, oma risti all, Ei
ma ei läheks hukka, Nii, kui see waene „ka-
dund laps“, Waid, et ma ükskord taewas
saaks Sul' pühadega laulma. J. B.

